

MODERNNA AŽ PŘÍLIŠ MIMO

MILAN BLAHYNKA

Česká umělecká moderna devadesátých let devatenáctého století, která se postupně transformovala až do dvacátých let století dvacátého, kdy se stala uměleckou avantgardou Wolker-Teige-Nezvalova pokolení, z něhož básník Jaroslav Seifert jako dosud jediný český autor dosáhl na Nobelovu cenu za literaturu, nebyla jedinou naší uměleckou modernou. Vedle ní se na kulturním životě národa trvale významně podílela – polemicky i souhlasně – moderna katolická.

Až doposud drtivá většina z nás, kdo jsme se snažili porozumět české kultuře od přelomu 19. a 20. století, nevěděla o moderně až příliš mimo, skryté, byt soubodné a mimořádně tvořivé. Tou byla

PRAŽSKÁ ANTROPOSOFICKÁ MODERNA, jak zní název luxusní knihy o ní z nakladatelství Arbor vitae (Praha 2025, 556 s.), která se prodává za 1999 až i více než 2500 Kč, a byla by ještě dražší, nebýt pěti významných sponzorů.

Není divu. Publikace je celá dvojjazyčná, česká a německá (německý text redigovala Sabine Voda Eschgfäller), přebohatě ilustrovaná, tištěná různobarevnou sazbu na různobarevném papíře, v pevné vazbě se zlatou ořízkou – zkrátka skvostný kus sázející na movité sběratele. Jejím vnějšímu vybavení našťástí odpovídá textové a ilustrační bohatství, velkou část představují přímo objevy, vynášející poprvé do tisku rukopisy, kresby a obrazy z archivů, muzeí, galerií, vědeckých knihoven a soukromých sbírek.

Je až neuvěřitelné, co autor knihy David Voda spolu s několika odborníky dokázal najít, zařadit a prezentovat. Doslova objevil, že významným antroposofickým centrem se stala Praha a publikuje významná díla, která čeští a němečtí pražští antroposofové vytvořili. Jen jejich seznam by vydal na mnoho řádků, zde mohu jmenovat (uvádím jen české názvy) aspoň dva: *Deník ve verších Cizí pasažér* z roku 1938 od Viktora Ullmanna, který zahynul v Osvětimi (o prvním vydání textu jeho opery *Pád Antikrista* jsem psal v LUKu 34/2014); český překlad pořídila Vlasta Reittererová, ve Vodově knize zabírá 15 stran papíru okrové barvy).

Cizí pasažér už vyšel knižně roku 2014 v malé řadě edice Rub. Zato libreto k opeře *Přijď království Tvé*, které si napsal Alois Hába sám, vychází ve svazku *Pražská antroposofická moderna* poprvé, a to v německém překladu Anny Ohlidal. Český text zabírá v knize 11 stránek papíru zelené barvy.

(Pro čtenáře, kteří se s antroposofií ještě nesetkali: Její zakladatel filozof Rudolf Steiner ji označoval jako vědecký výzkum duchovního světa, usilující pronikat do světa nadsmyslového. Na tomto výzkumu se podstatně podílelo také slovesné a výtvarné umění, opírající se o křesťanství. Antroposofická společnost má sídlo v Dornachu ve Švýcarsku. Antroposofie se stala základem waldorfské pedagogiky a uplatňuje se i v medicíně, zemědělství a etickém bankovníctví.)

Operu *Přijď království Tvé* s podtitulem *Nezaměstnaní* vytvořil Alois Hába v letech 1937-1942; jevištního provedení se dočkala až roku 2018 v ostravském Divadle Jiřího Myrona. Text libreta přepsala z autografu opery Vlasta Reittererová. Opera je patrně vůbec nejvýznamnějším slovesným a hudebním dílem pražské antroposofické moderny či přímo levicové avantgardy a také kulminací její náboženské nejen obraznosti, díky Petru Kukulovi vystopované v díle Nezvalově.

Alois Hába, antroposof a tvůrce mikrotonální hudby, je svou „světově unikátní šestitónovou operou“ (tak o ní píše David Voda) také osobností, již se antroposofická moderna nejvíc sblížila jak s devětsílskou avantgardou, tak s čapkovskou modernou. S ní uměním utopie a ještě více s Chaplinovou Moderní dobou tématem robotů, s devětsílský silným sociálním cítěním, myšlením a obrazností. V Hábově opeře si dělník uvědomuje: „Co jsme my? Roboti jsme! Zajatci jsme strojů. Upoutaní na rukou i na nohou.“ Ví také: „Dřina zavrtá tě do tmy, jako horníka.“ Uvědomuje si také, že kapitalistická racio-

nalizace vede k vyhazovům, její „cíl je špatný“: „Zaměstnaný ani nezaměstnaný z ní nemá nic, jen kořistníci.“

Proto: „Boj kořistníkům na život a na smrt.“ Práce bývala kdysi i radost: člověku „při práci nohy tančily a ruce hrály: při práci mohl si zpívat.“ Opera také pranýřuje praktiky ředitelů, jak s bouřícími se dělníky zatočit: „Závodní policie v pohotovosti.“ „Dosud platí řády naše. Moc je při nás.“ V opeře je i odmítnutí balamucení lidí: „Prý má člověk osud ve svých rukou“ a oponuje: „Osud! V hlavě, nebo v rukou?“ Východisko je podle opery v Kristu. A ten v ní praví: „Ještě nenadešel čas. Zvítězím, až jeden každý člověk u sebe sám zvítězí. Až pochopí, co vpravdě lidské jest – a co nelidské.“ Smíšený sbor už anticipuje takové pokolení, to je závěr: „Kristus v nás a na zemi jeho království!“

Pozoruhodné je, jak se opera opírá o poznání světové kultury: zmíněný smíšený sbor cituje kouzelníka Dumase otce: „Jeden za všechny a všichni za jednoho!“ A zvláště často se opera opírá o českou slovesnou modernu, o její jasnou živou předpovědi vývoje automobilismu v románě Jaromíra Johna Výbušný zlotvor. Hábovi dělníci už vědí: „Prý jsou auta pomník naší práce./Lidé se jim obdivují... / ...jako modlám.“ Jiný dělnický dialog koresponduje se slavnou písní V+W+J, kde se zpívá, že se páli lacině žito v peci, „aby zdrážil chleba“.

V opeře si dělníci povídají, jak do moře se sypou jídla, „aby zisky neklesly.../...aby práce nestála./Ale přece stojí.“ Na několika místech se naléhavě připomíná Nezval: „Lišky mají doupata... /...hlemýždi svůj domeček, pes boudu... / a syn člověka nemá, kde by hlavu sklonil...“ Jak začíná Nezvalova Abeceda? „A nazváno buď prostou chatrčí / Ó palmy přeneste svůj rovník nad Vltavu / šnek má svůj prostý dům z něžž růžky vystrčí / a člověk neví kam by složil hlavu.“

Vodově *Pražské antroposofické moderně* se daří nejen odkrýt její tvůrčí bohatství, ale i ukázat přesahy mezi ní a českou modernou a avantgardou nejméně dvou pokolení. Vnucuje se přitom otázka, proč tato mimořádně tvořivá moderna trvala tak dlouho mimo pozornost kulturní veřejnosti. Jistě to bylo dáno její volbou práce co nejméně okázalé a vrcholící později než moderna johno-čapkovská i devětsílská avantgarda. Tu a tam i v nich zůstávalo leccos dlouho mimo větší pozornost, předpověď důsledky kultu auta, o němž věděla evropská psychoanalýza v díle nebohé Sabiny Spielreinové, z dlouhého uvěznění pouze v časopise se u nás dostala až knižní publikací Johnova Výbušného zlotvora koncem 50. let 20. století. Zdá se, že „mimo“ širší pozornost může zůstat i po úctyhodné mimořádné knize, příliš drahé pro kapsu většiny čtenářů.

JARMILA GAJDOVÁ

Kde pramení řeky

Pojď, půjdeme tam,
kde pramení řeky,
budeme si hrát
s lesní ozvěnou.

Necháme ji splýnout
s hlasy lesa,
až zakotví
navždy ve skalách.

A pak se jednou
vrátíme pro ni
a přehrajeme si ji
na starém gramofonu
tam, kde pramení řeky.

Web začínajících básníků:
mamtalent.cz,
foto: Andrzej HAVLÍK

Tajnosti Londýna

Nejslavnější *Tajnosti Londýna* sepsal Paul Féval, jinak autor skvělého *Hrbáče*. *Veliké Když* je novinka s obřím KÁ v názvu (česky 2025) od komiksového tvůrce-scenáristy Alana Moora (*1953). Je úvodní částí proponované řady *Dlouhý Londýn*, ale o to se nestarejme. Aktuálně je podstatou věci, že se dal Alan Moore na stará kolena na prózu (a nelze mu to zazlívát) a oživuje spoustou figur a figurek z různých časových období britské metropole.

Hrdinou *Velikého Když* je osmnáctiletý zaměstnanec poválečného londýnského antikvariátu. Jak se tak hrabe v makulatuře, znenadání narazí na výtisk *Procházek Londýnem* reverenda Thomase Hampola. Zarazí se. „Jak to?“ Až dosud se domníval, že jde o ryze fiktivní bedekr z nefiktivní povídky klasika strašidelnosti Arthura Machena (1863-1947). Zjistí, že publikace je „najednou“ skutečná. Nebo není? Hodně věcí může být relativních a my musíme spolu s Moorovým hrdinou přistoupit na jistou hru; podle ní existuje jiný Londýn, zvaný Veliké Když, a tam se prolínají dějinné éry i realita s fikcí. Podobu fotografovateľné bytosti tu má i sám pan Zločín. A svět? Nu, svět podobného druhu jaksi naplňuje „normální“ Londýnem nenaplnitelné možnosti.

Alan Moore vrhá se - věren svým zájmům - především do podsvětí, i čteme: „Nebylo by možné napsat tímto způsobem o Londýnu, aniž bych si neuvědomil, jak drze vnikám do území spisovatelů, kteří si imaginární město už vykolíkovali. Zaujímají zde postavení i mistr Sinclair, autor knihy *My Favourite London Devils*, a sci-fi spisovatel Michael Moorcock, autor ohromujícího svazku *Mother London*.“

Už před napsáním románu

Moore vstoupil do spolku

Přátelé Arthura Machena a zahloubal se do spolkového časopisu *Faunus*. Skrz něj - a díky kolegům - má přísun nefantastičtějších, ale i zcela realistických vhladů do Machenova díla a čerpal i z eseje Thomase Kenta Millera o záhadné Machenově povídce *N*. Esej zdůvodňuje název Machenova textu tak, že písmenem N prostě začíná... druhá polovina abecedy. Jaký to má další význam, zvíte vzápětí.

Úvodem *Velikého Když* se Moore snaží tak trochu ve stylu našeho Ludvíka Součka rekonstruovat, co si v únoru 1945 pověděla následující trojice: Aleister Crowley, pověstný mág, jeho žák Kenneth Grant a - mystice propadlá - Violet Firthová. Setkali se prokazatelně v tu zimu v penzionu Netherwood v Hastingsu a detaily rozhovoru jsem vymyslel, přízná Alan Moore, ale podstata „se drží hranic možného“.

K rozvinutí příběhu využívá i „bitvu“ na Cable Street, což byla jen šarvátka, proběhnuvší 4. října 1936. Na straně anti-fašistů se jí zřejmě účastnil i židovský gangster Jack Spot, a máme-li věřit jeho vzpomínkám, vedl útok na policejní kordón, kterým úspěšně prorazil, aby napadl ochranku vůdce *Britské unie fašistů* Oswalda Mosleyho pomocí nohy pohovky vytlité olovem.

Jack Spot byl patrně mnohé inovující muž a užíval před devadesáti roky na místě dnes tradičního výrazu *antisemita* slovo, které si sám vymyslel: *yiddified*. Kombinuje výrazy *terrified* a *Yiddish*.

Alan Moore označuje Spota za nesporného „mogula“ podsvětí a vsazuje do příběhu i dva jeho historicky doložené poskoky Barnarda Schacka, známého co Yankee Sonny (ačkoli nebyl Američan), a Solly Jankuse, kterému se říkalo Turek Solly, ač nebyl Turek.

„Byli se Spotem celou kriminální kariéru jako ideální pobočníci,“ podotýká Moore a těží i z autobiografie „jasnovidec“ Petera McKaye, „hypnotické“ prý osobnosti, která zvládala svolat diváky-zákazníky k ubohému stánku pouhým zahlazením slova „blíž“.

Peter McKay se - podobně jako Rasputin

vetřel až na dvůr cara Mikuláše, a to podvodem, kterému napomohla jeho snědá vizáž. „Jsem člen habešské královské rodiny,“ řekl carovi, a to navzdory tomu, že jeho tatínek příputoval do Londýna z amerických Panenských ostrovů.

Roku 1920 udělal tento Peter McKay terno hodné Michala Horáčka, ale to přeháním, když se proslavil tipem na hřebce Spion Kop, vítěze Epsomského derby (1920). A nebyl jediným expertem u dostihů. Moore zná i jeho kolegu Austina Osmana Spara, který ve třicátých letech vytvořil surrealistické předpovědní karty a jehož v květnu 1941 připravila německá bomba o dům, ateliér i kus zdraví.

Tím se dostáváme k tomu, že zručný Alan Moore nevyu-

žívá jen skutečné pseudo-hrdiny sto let starého londýnského podsvětí, ale kořist se zrovna tak poetice mlžných ulic, i připomenuta neexistující, starodávná čtvrť Cripplegate, ve které žil Shakespeare a která byla teprve 29. prosince 1940 vyhlazena zápalnými pumami luftwaffe. Bohužel. A může se to zdát překvapivé, ale *jízvy války* zcelovaly se velmi, velmi dlouho, v některých případech přes půl století; takže teprve v srpnu 1998 byl jistým developerem vyklizen poslední pozůstatek bombardování v Blackfriars Court.

sériové vraždy. A reakce na „vlnu zločinnosti“? Moorovým románem akcentovaný vznik oddílu Ghost Squad (1946), vedeného inspektorem Johnem Capstickem.

Tito schopní muži tenkrát dělali,

co mohli, aby Londýnu vrátili klid, a jejich soupeři Moorovi asociují vzpomínku na tzv. Alsasko. Oč šlo? Před staletími to bylo „město ve městě“, kde nehrály valnou roli oficiální zákony. Nacházelo se v okolí Fleet Street.

Aniž by byl rasistou, obírá se Moore i poválečnou první vlnou migrace, a to z Karibiku. Ztělesněna je jedinou vlastně vojenskou lodí Empire Windrush, co dorazila z Jamajky do Tilbury 22. června 1948, aby přivezla 492 přistěhovalců oficiálních a osmnáct „černých“. Mnozí svedli najít ubytování jen v severolondýnském Notting Hillu a jiholondýnském Brixtonu.

Čtvrtá z osmi kapitol *Velikého Když* nás zavádí i do zábavné hospůdky nedaleko Ratcliffe Highway, již se dlouho říkalo U Koruny a Delfína. Dnes je na adrese Cannon Street Road 56 a prý byly v tamním výčepu hned dvě slovně ukradené lebky, přičemž ta slavnější patřila Emmanuelu Swedenborgovi, kázavšímu v nedalekém kostelíku. Swedenborg zemřel roku 1772 a čtyřiačtyřicet let nato byla ukradená jeho lebka. Teprve po zaplacení výkupného se prý vrátila k tělu, jež protentokrát pohřbili v jeho rodném Švédsku.

Vedle Arthura Machena, Osmana Spara či Swedenborga hraje ve *Když* zajímavou roli i spisovatel Matthew Phipps Shiel (1865-1947), autor postapokalyptické knihy o posledním muži na Zemi *The Purple Cloud* (1901).

Alan Moore napsal řadu slavných komiksů vč. trojdílné *Ligy výjimečných*, rozparovačovského *Z pekla*, erotických *Ztracených dívek* a lovecraftovského *Providence*. Psal rovněž scénáře pro *DC Comics*, spolupracoval na řadách *Superman* a *Batman* a není bez zajímavosti, že závěrem děkuje Bondovu duchovnímu otci Ianu Flemingovi. Ten... zajisté uměl psát, avšak dejme tomu Agatha Christie mu sotva uměla přijít na jméno a v letech sedmdesátých ho coby spisovatele označila za „nepředstavitelně nudného“.

A ne, takovou knihu *Veliké Když* není. Nelze se nicméně zbavit pocitu, že Moore více i méně umně seskládal odřezky rešerší i hotových příběhů, jež mu celý život přšely pod stůl. Naštěstí umnost převládala.

Alan Moore: Veliké Když. Z anglického originálu *The Great When* (2024) přeložil Richard Podaný. Autorem obálky je Nico Delort. Jako 188. svazek edice *Fantastika* vydalo nakladatelství Argo. Praha 2025. 336 stran.

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Čím větší násilie, tým „lepší“ americký film

Ak bysme chceli porovnat dnešnú ponuku slovenských kín z hľadiska prevládajúcej proveniencie, súčasné obdobie nie je porovnateľné s obdobím normalizácie. Vhodnejšie je porovnať ho s obdobím najtvrdších päťdesiatych rokov minulého storočia!

Napríklad v deň, keď píšem tento príspevok, v premietačích sálach Cinemaxu v bratislavskom centre Bory Mall je všetkých 18 premietačných filmov amerických. Občas sa vyskytne nejaký európsky. Ruský film nijaký.

Niekoľko môže namietať, že absencia ruských filmov v našich kinách je od 24. februára 2022 pochopiteľná. Ak by som aj akceptoval tento argument, hoci je neprijateľný, absencia celovečerných ruských filmov sa neviaže k začiatku špeciálnej vojenskej operácie na Ukrajine! Výnimku tvorí koprodukčný, ale predsa len stopovo ruský film *U Petrovovcov zúri chripka* uvedený do slovenských kín v roku 2021. Inak sme naposledy mohli vidieť čisto ruský film v roku 2017 *Salut 7*, čiže pred ôsmimi rokmi!

Všetci súdri a kritickí ľudia vedia, že veľká väčšina americkej filmovej produkcie je nakaštrovaný brak. Napriek tomu hollywoodska produkcia má silný vplyv na formovanie postojov najmä mladého filmového diváka. Nemám teraz na mysli len propagáciu násilia, sexu, genderových ideológií, ale aj formovanie vzťahu k iným národom/štátom

a presadzovanie údajnej americkej jedinečnosti a výnimočnosti.

Niet americkeho filmu, ktorého príbeh sa odohráva po roku 1777, aby sa v ňom aspoň na okamih nemihol záber na americkú vlajku! V akčných filmoch sú Američania takmer vždy neohrození a udatní „geroži“, ktorí zachraňujú svet pred zlom a ako zločinci sa tradične predstavujú na prvom mieste Rusi, ďaleko za nimi Kórejci (samozrejme severní), bližšie nešpecifikovaní islamisti, Číňania...

Už chápete, odkiaľ sa berie tá nezmyselná a až chorobná rusofóbia? Dlhé roky ju v nás pomaly a vytrvalo formujú okrem iného aj hollywoodske filmy.

Nedávno sme si pripomínali 80. výročie oslobodenia koncentračného tábora Osviečim – to bola reálna vojna, nie film! Myslíte si, že niekde v spravodajstve, zahrňajúc aj verejnoprávnu STVR, niekto spomenul, kto ten koncentračný tábor oslobodil?

Nie! To nikomu z povrchných(?) alebo propagandisticky angažovaných redaktorov ani len nezišlo na um.

Boli to Rusi, vážení mladí filmoví diváci, nie Američania!

Pavol Pabián, Literárny týždenník, 05/06 - 2026, krátceno.

SRDCE MONTPARNASSU CAFÉ LA COUPOLE

Tanec zpěv a kejklíři / konec ráno ve čtyři. Vítězslav Nezval

LADISLAVA CHATEAU

Můj prastrýc Rudolf Slavík, slavný barman z pařížského hotelu George V, měl dobrodružnou povahu. Nedlouho poté, co v bretaňském luxusním hotelu Royal Plage, kde se poprvé stal *chef barmanem* a nadšeně přivítal rok 1932, už se rozhodl pro změnu, dostal totiž doporučení k řediteli známé pařížské kavárny Café La Coupole považované za srdce Montparnassu.

Sotva si po dlouhé cestě z Bretaně vybalí svůj kufřík, už spěchá na Montparnasse do *Café La Coupole*, převlékne se do bílé košile, bude z něj *garçon de café*. Za barový pult smí ale zatím zaskočit jen výjimečně. Protože ten bar je panečku vsutku výjimečný, je to oltář avantgardy; schází se u něho Jacques Prévert, ten nejprve chodíval se Simone, pak s Janine, pozdější paní Prévertovou. Často přichází i Yves Tanguy, Benjamin Péret, prostě celá *montparnasská banda*, jak si říkali.

Max Ernst a Vítězslav Nezval

Kavárna La Coupole byla mnohem víc než literární kavárnou, byla duchem své doby. Její slavná inaugurace začala v podvečer 20. prosince 1927, kavárna tak vstoupila do histo-

rie města; přišla *tout Paris*, celá Paříž, která tehdy něco znamenala, tři tisíce hostů, vypilo se tisíc pět set lahví „cordon rouge“, které dodala firma Mumm.

Byla to přehlídka mladých talentů a celebrit hvězdných jmen, přišel Cocteau, Aragon, Kisling, Foujita, Vlaminc, Cendrars i Man Ray. Ten *belle fete* končil až v pět ráno. Dokonce prý pro poslední návštěvníky, kteří odmítli kavárnu opustit, se musela zavolat Police-Secours, aby je dopravila domů...

Později se kavárna stala místem pravidelných rendez-vous spisovatele René Crevela, dadaisty a básníka Roberta Desnosa, J. P. Satra i Simone de Beauvoir, Antonina Artauda, Salvadora Dalího a mnoha dalších. Dokonce i hrdinové detektivky V podzemí hotelu Majestic Georgese Simenona byli viděni ve tři ráno, jak si v La Coupole dávají grilované párečky. Café La Coupole se stalo útočištěm cizinců i velkých tvůrčích osobností žijících tehdy v Paříži, Ernst Hemingway nebo James Joyce z ní učinily kosmopolitní místo, u stolu zde sedával Max Ernst a Vítězslav Nezval. A tvrdí se, že zde i spisovatel Scott Fitzgerald a jeho žena Zelda rádi vyprázdnili nejednu sklenku, možná i tu osudově poslední.

Zvláště cizinci, kteří o sobě se smíchem tvrdili, že jsou *zajatci nespavosti*, si Café La Coupole pojmenovali na *le grand „paquebot“*, *le Navire Night!*

Luis Aragon a Elsa Trioletová

V roce 1928 došlo v La Coupole také k jednomu osudovému setkání, spisovatelka Elsa Trioletová a její sestra Lilja, řečená Lili, družka Majakovského až do jeho sebevraždy, se zde seznámily s Luisem Aragonem, už tehdy proslulým básníkem a romanopiscem. Z Elsy a Aragona se stala nerozlučná legendární dvojice; po deseti letech a v předvečer války, 25. února 1939, vstoupili do svazku manželského.

V té slavné kavárně započal i jiný podobně legendární vztah, plný zvrátů a vášně; geniální fotograf Man Ray zde propadl kouzlu zpívající tanečnice a modelky Kiki, múzy tehdejší umělecké generace, pozdější madame Desnosové.

Ke kavárně La Cou-

pole se váží nejrůznější příběhy, vypráví se, že spisovatel Kisling, když tady jednou vypil červeného vína přes míru, svlékl se donaha a vykoupal se ve fontánce uprostřed interiéru...

Od té doby se už místní klientela ničemu nevěnila, personál i hosté raději vždy odvrátili oči! Pro úplnost dodávám, že vedení podniku přece jen fontánku časem raději vyměnilo za velkou květinovou vázu. Renomé Café La Coupole je však stále tak

Hosté podniku, manželé Jean-Paul Sartre a Simone de Beauvoir

velké, že prý zde každý večer *zmizí* třicet talířů i talířků s jejím emblémem... Nejspíš osud všech slavných kaváren.

Lilja, rozená Kaganová (1891-1978), provdaná Briková, krátce po svém prvním sňatku se osudově zamilovala do Vladimira Maja-

Snímek z roku 1916 objektivem Jeana Cocteaua. Zleva Janet Flanner (americký korespondent v Evropě, autor knihy *Paris was Yesterday 1925-1939, Paříž byla včera*) a Ernest Hemingway

kovského, v roce 1925 se s Osipem Brikem rozvedla. Poté, co Majakovskij v roce 1930 spáchal sebevraždu, opět se provdala za generála Vitalije Primakova, popraveného v roce 1937 za stalinských čístek.

V Moskvě Lilja založila Majakovského muzeum, což jí kupodivu stalinský režim dovolil. Lilja byla velice pohledná i společenská, měla vrozený *esprit*, mezi její blízké přátele patřil Marc Chagalle, Pablo Picasso i Boris Pasternak.

V roce 1938 se provdala ještě jednou za spisovatele Vasilije Katanja, s nímž prožila zbytek svého života, který nakonec také dobrovolně ukončila.

Jean Cocteau a Jean Marais

Vzpomínám si, že pokaždé, když jsem s rodiči a prastrýcem Rudolfem zašla do Café La Coupole, říkával, že tady vysedával hlavně Jean Cocteau a rád dodával: „Cocteau byl jako Chaplin, takový komik, v baru ho rádi napodobovali. Poznal jsem ho, když mu bylo kolem pětadvaceti a už dlouho kouřil opium. Byl velmi zdvořilý, uhlazený, nikdy neřekl nic nevhodného, a přesto byl ohromně vtípný.“

V sedmatřicátém chodil často do opiových doupat, hlavně s Jeanem Maraisem. Říkalo se, že vykouří až šedesát dýmek za den. Jednou jsem mu u baru řekl, že jsem Čech, sirotek, a že jsem pracoval v Dinardu. On odpověděl, že je zase bastard a do Dinardu utekla kdysi jeho matka s nějakým Polákem, milencem.“

I spisovatel Lawrence Durrell vzpomínal, že když poprvé přijel do Paříže, spěchal nejprve do La Coupole, Henry Miller tam hrával šachy, zatímco jeho milenka, básnička Anais Nin, laškovala u baru s novináři, redaktory, spisovateli i nakladateli...

(Z rukopisu připravované knihy Ladislavy Chateau a Tomáše Mozra *Bar nikdy nestárne, Rudolf Slavík a jeho doba, rozšířená podoba publikace Ladislavy Chateau a Alexandra Mikšovice Barman, rytířem Čestné legie, Doplněk 2004*)

FOTO: archiv autorky

ČESKÁ SPISOVATELKA A VRCHNÍ ZBROJMISTR PERSKÉHO KUČUK CHÁNA

IVO HAVLÍK

Čtenáři, kteří znají svébytné literární dílo Františky Kolářové-Vlčkové, si uprostřed ledna připomněli 70. výročí úmrtí této dnes neprávem zapomenuté spisovatelky. Skonala 16. února 1956 ve vsi Pořežín (dnes místní část obce Velká Losenice v okrese Žďár nad Sázavou). Podlehla mozkové mrtvici, pohřbena je na hřbitově v Příbyslavi.

Františka Vlčková (na snímku) se narodila 19. ledna 1883 jako jedna ze čtyř dcer Josefa Vlčka z České Jablonné, dnes místní části města Příbyslav v okrese Havlíčkův Brod.

Po vysokoškolském studiu začala učit v Horním Studenci na Chotěbořsku, později pedagogicky působila na Slovensku. Její tamější práci vysoce hodnotí Mgr. Lukáš Krajčír, Ph.D., vědecký pracov-

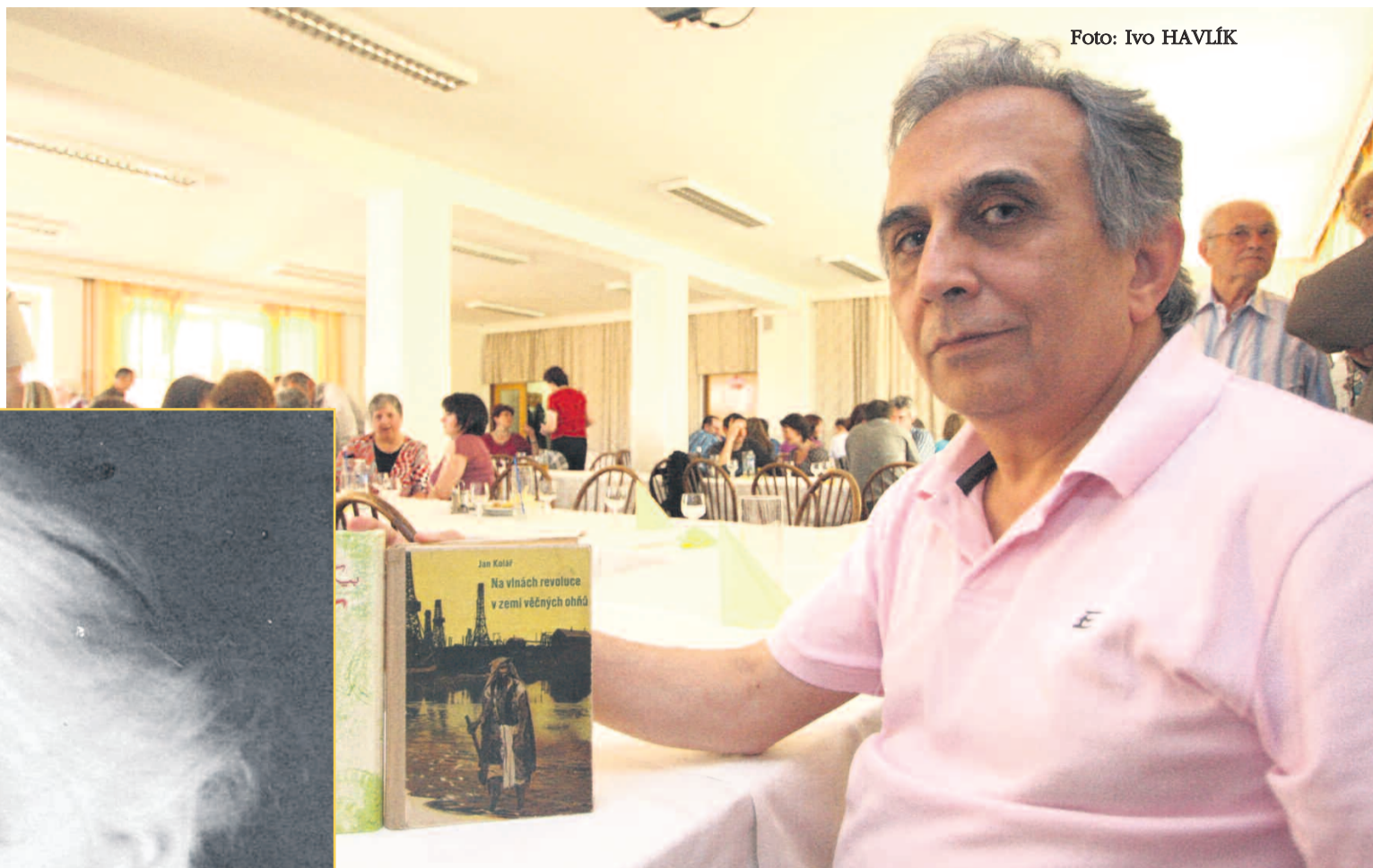

Foto: Ivo HAVLÍK

povinnosti v románově smyšlené vsi Topolná, ve skutečnosti České Jablonné. Děj románového kvarteta zabírá léta 1775 až 1880 na polensko-příbyslavském panství knížecího rodu Ditrichštejnů.

Páté dílo spisovatelka věnovala poválečné násilné kolektivizaci rolníků na Českomoravské vrchovině, k níž byla kritická. - „Kniha se opírá o autentické události na Havlíčkobrodsku, které autorka přímo sledovala a jež citelně postihly její rodinný kruh. Samozřejmě nebylo možné v té době knihu vydat, naopak bylo nutné její rukopis uchovat v tajnosti,“ píše se na rodinném webu.

Mužem spisovatelčina srdce

byl Jan Kolář, za něhož se provdala v Bratislavě. Pracoval jako elektroinženýr v Petrohradě, kde byl očitým svědkem výbuchu Velké říjnové socialistické revoluce, po říjnu 1917 uvízl v Baku v Ázerbájdžánu, jako zbrojní odborník přešel do černomořského přístavu Batumi v dnešní Gruzii. Odplul do Persie a stal se tam vrchním zbrojmistrem perského Kučuk Chána, který však byl v iránské občanské válce poražen. Po dramatické cestě z Teheránu přes Bagdád, Bejrút, Tripolis a Cařihrad (dnes Istanbul) se vrátil do Československa, konkrétně do Košic. Zemřel náhle v Bratislavě 30. března 1934.

„Byl to život a ne mrtvý šustot papíru. Pozoroval s otevřenými očima vše kolem sebe a tvořil si o všem svérázný úsudek. Byl z těch šťastných lidí, kteří milují žhavý život i všechny jeho dary, dovedou je brát, dovedou jich užít a umějí je podati druhým,“ napsala v předmluvě knihy jeho manželka, která vzpomínky na roky 1910 až 1923 vydala v roce 1936.

Memoáry do perštiny přeložil a v Teheránu s velkým ohlaselem vydal Íránec Ing. Reza Mirchi, CSc., který v Praze vystavoval jadernou techniku (na snímku).

„V mé vlastní Kolářovy vzpomínky vrhají dosud nepoznané světlo na občanskou válku v Persii ve dvacátých letech. Bojům tehdy sekundovaly tajné služby sovětské, německé a anglické, protože tyto tři mocnosti chtěly Írán s jeho bohatými zásobami zemního plynu a ropy ovládnout. Čech Kolář byl vrchním zbrojmistrem Kučuk Chána, který občanskou válku nakonec prohrál a byl zavražděn, ale jeho myšlenky v mé vlasti dosud žijí. Svědčí o tom bohatá činnost Společnosti přátel Kučak Chána. Kolářova kniha je nejcenějším zdrojem poznání situace v mé rodné zemi po první světové válce, zcela přepisuje dosavadní pohled na vnitřní boje v Persii v době po zrodu země Sovětů na sever od Kaspického moře,“ uvádí Mirchi.

Rodný dům

spisovatelky v České Jablonné dosud stojí, s popisným číslem 13 ho tam v roce 1852 postavil vynikající zednický mistr Václav Benc ze sousední vsi Dolní Jablonná. Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Telči vydalo publikaci Lidová architektura v Kraji Vysočina - Zděné stavby 19. století. Knihu „otevírá“ právě tato památkově chráněná usedlost, dnes státem chráněná kulturní památka. Právě jí autor knihy Ivan Minář vzdává písemný a obrazový hold.

„Rod českojablonských Vlčků vymřel po meči, Františka neměla bratra, ale posledními muži rodového příjmení byli strýcové Františky, Ferdinand a Oktavián. Ferdinand Vlček zemřel před rovnými 90 lety, v únoru 1936. Pochovaný je ve stejném hrobě jako Františka,“ připomíná matrikářka Městského úřadu Příbyslav, rodačka z České Jablonné čp. 13. Její prababička Bohumila byla sestrou Františky.

O tom, že literární odkaz regionální spisovatelky dosud žije, svědčí skutečnost, že Česká televize v květnu 2025 vysílala dokument „My budovatelé nové republiky“. Ve třetím díle z let 1950-1953 zazněly některé texty Františky Kolářové-Vlčkové.

ník Slovenského historického ústavu Matice slovenské: „Františka Vlčková (1883-1956), učitelka z Banskej Bystrice, šírla v školských triedach, v „detských“ a „ženských“ časopisoch aktuálne posolstvá o význame republiky, demokracie, rovnosti medzi mužom a ženou, ale aj princípy solidarity, vzdelania a výchovy k národnému a občianskemu vedomiu. Česká intelektuálka, členka Matice slovenskej, upadla neprávom do zabudnutia.“

Napsala pět románů

z vesnického prostředí Vysočiny. Ve čtyřech z nich - Ledy se lámou, V nárazech víchřice, Mrazivé jaro a Za našich pradědů - popisuje dlouhý zápas poddaných za zrušení robotní

*Ženy české, matky české!
Slib si dejme a v něm stůjme:
pro blaho své drahé vlasti
všecky síly obětujeme!*

Božena Němcová
časopis Květy 1843

© Sarna František

Bohumila Sarnová
Horková

MDŽ

Vše nejlepší k společnému svátku
všech žen
přeje redakce LUK

8. 3. 2026